

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра теорії і методики фізичного виховання

ЛЕКЦІЯ № 3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ

з дисципліни “ТіМФВ”
для магістрантів 5 курсу ФФВ

Виконавець:
доцент Ріпак М.О.

Лекція обговорена і затверджена на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання (протокол № ___ від “__” _____ 2010 року).

Зав. кафедрою,
к.пед.н., доцент

Ю.В. Петришин

ПЛАН

1. Система фізичного виховання (ФВ) як поняття теорії фізичного виховання.
2. Система фізичного виховання як історично-обумовлений тип соціальної практики ФВ.
3. Аналіз сучасного стану національної системи ФВ в Україні.
4. Стратегія реформування системи ФВ в Україні у „Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту”.

1. Система фізичного виховання (ФВ) як поняття теорії фізичного виховання.

У сучасній науці термін „система” використовується в різних поняттях. В найбільш узагальненому розумінні система – об’єктивна єдність закономірно пов’язаних одне з одним предметів та явищ (в грецькій мові „systema” – ціле, що складено із окремих частин).

Найбільш поширеним в теорії ФВ є наступне тлумачення поняття система ФВ:

Система ФВ - це історично обумовлений тип соціальної практики ФВ, який включає в себе світоглядні, теоретико-методичні, програмно-нормативні та організаційні основи, які забезпечують фізичне вдосконалення людей. В підручниках та посібниках з ТіМФВ, що вийшли у 2001 р. до цього тлумачення внесені деякі доповнення.

Так, професор Б.Шиян вказує, що система ФВ включає в себе ще й телеологічні основи (телеологія - наука, за якою розвиток є здійсненням наперед поставленої мети, а все в розвитку природи і суспільства доцільне). Т.К.Холодов, В.С.Кузнецов вважають, що система ФВ забезпечує не тільки фізичне вдосконалення людей, але і формування здорового способу життя.

Поруч з наведеним широким тлумаченням поняття „система ФВ” вживається вузьке, коли під цим терміном розуміють переважно системи фізичних вправ. Широко відомі такі системи як: система К.Купера (контрольовані навантаження аеробної спрямованості); система М.Амосова (режим 1000 рухів); система М.Ікаї (10 000 кроків щодня); система Л.Морхауза (добра форма за 30 хвилин на тиждень); система П.Калана (каланетика) та ін. З деякими з них студенти ознайомлюються в курсі „Сучасні оздоровчо-рекреаційні технології”.

Автори підручника з ТіМФВ під ред. проф.Т.Ю.Круцевич використовують одночасно 2 терміни: соціальна система ФВ і педагогічна система ФВ.

Під соціальною системою ФВ розуміють сукупність взаємопов’язаних установ та організацій, що здійснюють і контролюють ФВ, а також, засобів, методів і способів організації, нормативних основ, цілей та принципів здійснення ФВ в Україні.

Якщо цілі, принципи, нормативні основи в цьому тлумаченні поставити на перше місце, то воно по суті співпадає із тлумаченням, яке використовують більшість фахівців теорії ФВ.

Під педагогічною системою ФВ розуміють систему фізичних вправ, методів їх застосування, форм занять, тобто педагогічний процес, спрямований на зміну в необхідному напрямку фізичних можливостей людини.

Основні ланцюги педагогічної системи ФВ базуються на біологічних закономірностях організму і потребнісно-мотиваційному ставленні людини до занять фізичними вправами. Педагогічна система реалізується через соціальну.

Кожній суспільній формі притаманна своя соціальна система ФВ, рівень розвитку якої обумовлений рівнем матеріальної і духовної культури. Залежно від соціальних умов, в яких формується і функціонує система ФВ, вона може бути відносно елементарною або розвинутою. Розвинені (завершені) системи ФВ формуються при достатньо високому рівні матеріальної і духовної культури суспільства. Якщо в системі відсутні певні елементи та належні матеріальні засоби внаслідок невисокої культури суспільства, то її називають елементарною.

2. Система фізичного виховання як історично-обумовлений тип соціальної практики ФВ.

ФВ виникло ще у первіснообщинному суспільстві. Потреба фізичного загартування у жорстоких умовах боротьби за виживання спонукала первісних людей передавати життєвий досвід у застосуванні знарядь праці, способів ведення мисливства і бойових дій своїм нащадкам. Таким чином поступово сформувалась ФВ. У монографічному дослідженні Н.І.Пономарьова наводиться великий етнографічний матеріал, який підтверджує наявність ФВ у всіх народів, що жили у добу первіснообщинного ладу.

Цікаві матеріали про військово фізичне виховання у древніх слов'ян, предків українського народу, наведені у дослідженні Є.Пристапи, в якому розкриті витoki народної ФВ в Україні з найдавніших часів. Обмежені матеріальні засоби існування і рівень культури того часу не дозволяють зробити висновок про наявність у первіснообщинному суспільстві навіть елементарної системи ФВ.

У державах античної Греції ФВ досягло високого рівня розвитку, про це свідчать чітка методика військово-фізичної підготовки у Спарті, Афінах, виникнення і розвиток Олімпійських ігор, досить розвинута матеріальна база (археологічні розкопки стадіонів, лазен і т.д.).

Хоча фізичне виховання у державах Древньої Греції мало переважно військову спрямованість, але є дані про те, що у цей період виникає і лікувально-профілактичний напрям фізичного виховання, пов'язаний з використанням загартовуючих процедур, купань у банях, масажу. Таким чином, можна зробити висновок про наявність елементарної системи ФВ вже у державах Древньої Греції.

ФВ в епоху феодального суспільства в першу чергу пов'язують із інститутом лицарства. У науковій і методичній літературі існує термін "рицарське ФВ", чітко визначені його засоби: їзда верхи, плавання, мисливство, стрільба з луку, єдиноборство верхи та без коня, ігри з м'ячем

(наприклад, гра “ жеде пол” - гра яблуком, попередниця сучасного тенісу). Існували спеціальні викладачі, які навчали феодалів лицарським навичкам і лицарським чеснотам. Тому система ФВ того часу має назву „система військово-фізичного виховання феодалів”. Військово-фізичною підготовкою займалися і мешканці західноєвропейських міст, які прагнули досягнути незалежності від феодалів-лицарів.

На підставі аналізу документів, історичних матеріалів наукових праць проф. Є.Пристапа робить висновок, що найбільш системно завершеною була військово-фізична підготовка козаків у добу Запорізької Січі.

Необхідно зауважити, що упродовж багатьох віків необхідність військово-фізичного вишколу у зв'язку із військовою ситуацією була головним чинником функціонування ФВ. Так, у ХІХ ст. війни Наполеона спричинили появу масових армій, що в свою чергу обумовлено необхідністю військово-фізичної підготовки громадянського населення багатьох держав Європи. Остання і була реалізована в таких національних системах ФВ як німецька гімнастика у германських державах, природно-прикладна гімнастика у Франції, шведська гімнастика в Скандинавських країнах, а трохи пізніше і сокільська система ФВ у Чехії. Так, виникнення спортивно-гімнастичного руху „Сокіл” пов'язано із боротьбою слов'янських народів з імперією Габсбургів за культурну автономію, а потім – за національну незалежність (О.М.Вацеба, 1997).

У кінці ХІХ на початку ХХ ст. були створені розвинуті (завершені) системи ФВ у багатьох Європейських країнах. ФВ в усьому світі набуло статус навчального предмету. Спортивні заходи почали емоційно впливати на сучасну людину, як і засоби мистецтва. У період після другої світової війни. У межах ЮНЕСКО виникла мережа спеціальних установ, які сприяли організованому обміну досвідом у ФВіС. Так, навіть у відомих країнах Азії і Африки почали розповсюджуватися наукові основи сучасного ФВ у школі. При сприянні фахівців Північної Америки і Японії виникла можливість зробити загальним надбанням. Тисячолітні східні методи фізичного виховання і лікувальної гімнастики. Таким чином, кожній суспільно-економічній формації притаманна своя система ФВ. Елементарні системи ФВ беруть свій початок від Древньої Греції. Національні системи ФВ виникли у другій половині ХІХ століття. Формування в кінці ХІХ на початку ХХ сторіччя наукових основ ФВ забезпечило створення розвинутих (завершених) систем ФВ. Розглянемо складові розвинутої системи ФВ.

Складові розвинутої системи ФВ зазначені у понятті система ФВ, до них відносяться : світоглядні, теоретико-методичні, програмно-нормативні та організаційні основи.

Функціонування системи ФВ забезпечується цілим комплексом соціальних умов:

- підготовкою професійних кадрів;
- сіткою спеціальних навчальних та науково-дослідних закладів;
- системою спеціальної інформації;
- системою лікарсько-педагогічного контролю;
- матеріально-технічною базою.

Професор Б.Шиян вважає, що до умов функціонування системи ФВ в суспільстві відносяться також наступні:

бажання громадян реалізувати свої права на фізичний і духовний розвиток, які гарантовані державним законодавством;
 фінансове забезпечення галузі “ФКіС”.

Світогляд - це система поглядів на природу і суспільство. ФВ є органічною частиною загального виховання, тому його світоглядні основи базуються в першу чергу на загально людських цінностях. Це підкреслено в преамбулі “Міжнародної Хартії фізичного виховання і спорту”, прийнятою ЮНЕСКО: “ФВіС повинні виконати більш ефективний вклад у пропаганду важливіших людських цінностей, які складають основу повного розвитку народів”.

Теоретико-методичні основи ФВ називаються також науковими або науково-методичними основами. Вони включають в себе науково-практичні знання про закономірності, засоби і методи ФВ. Розвиток цих знань в історичному аспекті розглянутий у попередній лекції.

До програмно-нормативних основ ФВ відносяться програмний матеріал, що відбирається і систематизується у відповідності із цільовими настановами, та нормативи, які встановлюються у чкості критеріїв фізичної підготовленості населення, які повинні бути досягнутими в наслідок ФВ. В більшості країн світу функціонування фізкультурного руху забезпечується в першу чергу державними програмами розвитку ФВіС. У “Міжнародній Хартії ФВіС” зазначено, що програми ФВіС повинні відповідати потребам індивідуума та суспільства. Що в цих програмах пріоритет повинен надаватися знедоленим верствам суспільства.

На підставі державних програм формуються програми ФВ в системі освіти, в самодіяльному фізкультурному русі. При цьому загальні нормативи фізичної підготовленості доповнюються навчально-контрольними та іншими нормативами.

Організаційні основи ФВ передбачають функціонування відповідних організаційних установ і товариств, що керують розвитком ФВіС. Керівництво ФВіС здійснюється як з боку держави, так з боку громадських організацій. Єдність державних громадських форм організації ФВ забезпечує системність і поступальний характер розвитку фізкультурного руху у суспільстві.

3. Аналіз сучасного стану національної системи ФВ в Україні.

Критерії ефективності функціонування системи ФВ в цілому:

- рівень фізичного здоров'я дітей і молоді в країні;
- достатній рівень фізичної підготовленості;
- середня тривалість життя в регіоні, країні;
- доступність занять спортивної та оздоровчої спрямованості у вільний від навчання і праці час (безкоштовні заняття або диференційована оплата в залежності від матеріального забезпечення);

- задоволення попиту населення в отриманні фізкультурно-оздоровчих послуг (кількість відвідувачів фізкультурно-спортивних центрів, спортивних клубів, ДЮСШ у містах, регіонах, областях);
- рівень соціального і психічного здоров'я молоді (кількість правопорушень упродовж року, кількість осіб, що вживають алкоголь, наркотики – у загальній кількості).

Загальна оцінка сучасного стану системи ФВ в Україні була дана в державній програмі розвитку ФКіС Цільова комплексна програма „Фізичне виховання - здоров'я нації”, затвердженої Указом Президента України від 1 вересня 1998 року. Цитуємо: “Наявна в Україні система фізичного виховання, фізичної культури і спорту перебуває у кризовому стані і не може задовільнити потреб населення. Далі у ЦКП було вказано про зменшення на 620 тис. чоловік чисельності дітей і підлітків, залучених до регулярних занять ФКіС у позашкільних закладах, збільшення на 41% кількості учнівської та студентської молоді, віднесеної до спеціальної медичної групи, збільшення на 63% кількості неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності, збільшення на 60% кількості неповнолітніх, що вживають наркотики.

Глибока економічна криза призвела до згортання фізкультурно-масової роботи у виробничій сфері, що зумовило різке погіршення фізичного та психічного стану найпрацездатнішої частини населення. В зв'язку із зазначеним, Цільова комплексна програма визначила необхідні зміни у підходах суспільства до зміцнення здоров'я людини як найвищої гуманістичної цінності та пріоритетного напрямку державної політики. Вказана Цільова програма розрахована на період до 2005 р.

Вже в листопаді 2002 р. Президентом України був підписаний указ „Про додаткові заходи державної підтримки розвитку фізичної культури і спорту в Україні” (за № 998/2002 від 8.11.2002 р.), який передбачав розробку Національної доктрини розвитку ФКіС на довготривалий період. Деякі положення проекту цієї доктрини частково були викладені у жовтні 2003 р. на науково-практичній конференції, присвяченій 110-річчю з дня народження професора І.Боберського у доповіді М.В.Дутчака. В листопаді 2003 р. колегія Держкомспорту України взяла проект доктрини за основу і приймала рішення про проведення 1 спортивного конгресу України для його розгляду. 4 грудня 2003 р. в „Спортивній газеті” проект національної доктрини розвитку ФКіС був надрукований у повному обсязі. 25 березня 2004 р. 1 спортивний конгрес України обговорив цей проект і прийняв резолюцію в якій було зазначено:

Схвалити проект Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням пропозицій, висловлених в ході Конгресу. Просити Кабінет Міністрів України внести у встановленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроект „Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту”. З урахуванням пропозицій громадськості щорічно розробляти та виносити на розгляд Кабінету Міністрів України комплексні заходи з виконання Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту.

Враховуючи надзвичайну важливість цього документу і об'єктивність наведених в ньому даних про сучасний стан розвитку ФКіС в Україні, вважаємо за необхідне вивчення і аналіз його студентами кваліфікаційно-освітнього рівня підготовки „магістр”.

У Доктрині, що складається з 17 розділів, зазначено, що реалізація Цільової комплексної програми „ФВ – здоров”я нації” сприяла появі у вітчизняній сфері ФКіС певних позитивних аспектів:

1. Введено державні тести оцінки фізичної підготовленості населення.
2. Реалізуються окремі оригінальні авторські методики фізичного виховання у навчально-виховній сфері.
3. Розпочато формування мережі центрів фізичного здоров”я населення „Спорт для всіх” від центрального до базового рівня.
4. Збережена ефективна система проведення спортивних заходів, з-поміж яких особливе місце посідають комплексні та багатоступеневі змагання.
5. Реорганізується спортивний рух у сільській місцевості.
6. Зростає кількість громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування (добровільні товариства, федерації, асоціації, клуби).
7. Створюються приватні фітнес-центри, інші суб’єкти активного відпочинку, спортивні клуби різних форм власності.
8. Запроваджено ліцензування фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності та ін.

Визначаючи досягнуте та високо оцінюючи внесок фахівців сфери, вказується, що рівень розвитку ФКіС ще не може задовольнити українське суспільство.

Громадська думка та соціальна практика здебільшого ігнорують можливості фізичної культури і спорту у вирішенні багатьох важливих соціально-економічних проблем. В Україні не налагоджено ефективну пропаганду здорового способу життя, переваг фізичної культури і спорту.

Аналіз результатів соціального опитування свідчить, що лише 10% населення України віком понад 16 років охоплено регулярною спортивною діяльністю. Крім цього, ще 10% наших співгромадян мають випадкові та епізодичні відповідні заняття. Під керівництвом тренера або інструктора в спортивних клубах, фітнес-центрах зі сплатою наданих послуг займається 4% населення, а без сплати – 2%. Фізична пасивність характерна для більшості людей працездатного та похилого віку (відповідно 84-86% та 95-97%). За наведеними показниками Україна суттєво поступається Фінляндії, Швеції, Великобританії, Німеччині та іншим країнам.

Низький рівень оздоровчої рухової активності населення стримує підвищення життєздатності систем і функцій людини – фундаменту профілактики захворювань. Загострення екологічного становища, недоліки соціального захисту, проблем медицини та низький рівень фізичної культури населення зумовлюють напружену демографічну ситуацію в Україні: 40% юнаків і кожна десята дівчина, які досягли 16-річного віку, надалі не доживають до 60 років. За очікуваною тривалістю життя Україна посідає 74-е місце серед 162 країн світу та 37-е – у Європі. Показники смертності від хвороб системи кровообігу в українців найвищі серед європейців. Особливе

занепокоєння викликає погіршення здоров'я дітей та підлітків. Для українського суспільства характерна відсутність традицій здорового та активного дозвілля. На жаль, витрати наших співвітчизників із власного сімейного бюджету на оздоровчу рухову активність в сотні разів менші ніж на придбання алкоголю і тютюну, так було заявлено у програмній доповіді голови Держспорткомітету на 1 спортивному конгресі України. На цьому конгресі також зазначалось, що ФКіС фінансується за залишковим принципом. Серед видатків зведеного бюджету України на 2003 р. ФКіС отримала 0,2% від валового продукту, що займає в світі одне із останніх місць. За 3 роки зростання відбулося лише на 0,1%. Рівень забезпеченості капітальними спортивними спорудами складає 38-43% від потреби. Кількість спортивних майданчиків у порівнянні з 1992 р. зменшилась на 30%.

Заважала нормальній діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері ФКіС часта зміна назв і функцій цього органу. Недостатня увага приділялась удосконаленню нормативної бази. В зв'язку з цим в резолюції Конгресу вказано:

Підтримати ініціативу Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту стосовно підготовки нової редакції Закону України „Про фізичну культуру і спорт”.

Доручити Державному комітетові України з питань фізичної культури і спорту - вийти з пропозицією до Президента України щодо створення Національної ради з питань фізичної культури і спорту як консультативно-дорадчого органу при Президентові України з метою координації зусиль органів законодавчої та виконавчої влади, громадськості та підприємницьких структур у реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту.

У національній доктрині розвитку ФКіС вказано, що стратегія подальших дій у сфері фізичної культури і спорту для забезпечення їх випереджального характеру повинна реалізовуватися з урахуванням основних світових тенденцій, серед яких необхідно зазначити:

- стрімкий розвиток спорту для всіх, залучення до нього всіх соціальних та вікових верств населення без будь-яких обмежень;
- поява нових організаційних форм та видів оздоровчої рухової активності;
- захоплення підлітків і молоді екстремальним спортом;
- зростання ролі самостійних і спільних занять у родинях.

Аналіз публікацій, присвячених зарубіжним системам ФВ дозволяє визначити наступні чинники, які спрямовують і упорядковують соціальну практику ФВ. На даному історичному етапі розвитку суспільства:

1. використання в якості цільових постанов ФВ, завдань зміцнення і збереження здоров'я, гармонійного фізичного розвитку та підвищення працездатності людини;
2. пропаганда здорового способу життя;
3. науково-дослідне обґрунтування впливу різних засобів фізичної активності (ФА) на стан здоров'я, рівень працездатності людини;

4. широке проведення соціологічних досліджень з метою вивчення потреб, інтересів і мотивів занять ФКіС різних верств населення;
5. використання в процесі ФВ різноманітних і збалансованих програм ФА різних соціально-демографічних груп населення;
6. впровадження у практику ФВ форм ФА у відповідності із структурою вільного часу населення;
7. підтримання програм ФА населення з боку державних установ і широкого кола громадських організацій різних спрямувань;
8. поєднання в програмах ФА національних традицій і новітніх форм фізкультурно-оздоровчих занять;
9. рекламування програм ФА у засобах масової інформації;
10. розроблення і впровадження в програмах ФА нормативів і вимог фізичної підготовленості різних вікових груп населення;
11. наявність розвинутої матеріально-технічної бази для занять ФВіС, створення потужної індустрії спортивних товарів;
12. підготовки спеціальних кадрів із врахуванням потреб і інтересів у сфері ФВіС різних соціально-демографічних груп населення.

Таким чином, розвиток сфери ФКіС, як, власне й суспільства в цілому, не позбавлений суперечності і труднощів. Проте головною є тенденція до динамізму. Національна доктрина розвитку ФКіС покликана визначити методологічну основу процесів розвитку у системі ФКіС та гармонізації її до Європейських стандартів.

4. Стратегія реформування системи ФВ в Україні у „Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту”.

Стратегія розвитку національної системи ФВ в національній доктрині розглядається у розділі „Стратегія розвитку ФВ та спорту для всіх”. У доктрині вказано, що пріоритетним завданням сфери фізичної культури і спорту є виховання національних традицій прихильності до оздоровчої рухової активності як важливого компоненту здорового способу життя та соціалізації особистості, відпочинку та розваг.

Фізичне виховання та загальнодоступний спорт мають посісти особливе місце в кожній українській родині та стати обов’язковим атрибутом відпочинку на засадах здорового способу життя. Треба розробити та реалізувати нову концепцію сімейного активного дозвілля батьків і дітей.

Для дітей шкільного віку і студентської молоді стратегічної важливості набуває створення умов, які б надавали їм можливість брати участь у цілеспрямованій руховій активності не менше 8-10 годин на тиждень: саме такий обсяг фізичного навантаження забезпечує оздоровчий ефект, сприяє зменшенню асоціальних проявів серед дітей та молоді, а також дозволяє сформувати у них звичку до подальших систематичних занять загальнодоступним спортом і виявити здібних з-поміж них для залучення до спорту вищих досягнень.

Система фізичного виховання в навчальних закладах потребує вдосконалення шляхом:

- удосконалення програмно-методичного забезпечення урочних форм фізичного виховання в навчальних закладах;
- широкої пропаганди та використання в навчально-виховному процесі традицій національної культури – рухливих ігор, народних танців, українських видів єдиноборств тощо;
- зміни критеріїв оцінки учнів та студентів з фізичного виховання – підхід від оцінювання за рівнем фізичної підготовленості;
- зміцнення матеріально-технічної бази (спортивні зали, басейни, площинні споруди) та забезпечення навчальних закладів потрібним спортивним інвентарем та обладнанням;
- підготовки й випуску підручників з фізичного виховання для учнів усіх класів, практичних рекомендацій щодо самостійних занять фізичними вправами дітей, підлітків і молоді;
- переорієнтації роботи вчителів та викладачів фізичного виховання, всього педагогічного колективу на організацію в кожному навчальному закладі різноманітних фізкультурно-спортивних заходів у режимі дня;
- розгортання та активізація роботи в навчальних закладах спортивних клубів як їх структурних підрозділів або громадських організацій, що мають стати первинною ланкою спортивного руху в навчально виховній сфері.

Пріоритетного значення набуває розвиток масовості та доступності спорту в суспільстві – спорту для всіх. З цією метою потрібно:

- забезпечити умови для 3-4-годинної оздоровчої рухової активності дорослого населення на тиждень, оптимально – 30-хвилинних занять різноманітними фізичними вправами щоденно;
- налагодити систему моніторингу рівня фізичного здоров'я людини та надання консультативної допомоги для самостійних занять оздоровчою руховою активністю;
- розробити та запровадити механізми морального та матеріального стимулювання людей з високим рівнем фізичної підготовленості та функціональних можливостей організму;
- враховувати, що найбільш важливими мотивами включення людини в оздоровчу рухову діяльність є бажання поліпшити стан здоров'я, бути привабливішою, сильнішою та отримувати емоційне задоволення;
- стимулювати розвиток ринку оздоровчих, рекреаційних та реабілітаційних послуг засобами фізичної культури, гарантувати високу їх якість і безпечність для здоров'я;
- сприяти діяльності фітнес- та спортивних центрів, клубів приватної форми власності та підприємців – організаційної основи приватного сектора спорту для всіх;
- спонукати та створювати потрібні умови для широкого залучення до спорту соціально незахищених громадян та членів їх родин;
- розвивати мережу центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”;
- активізувати роботу колективів фізичної культури та спортивних клубів у виробничій сфері, що створюються і діють у структурі

профспілкових комітетів підприємств, установ та організацій, особливу увагу звернути на організацію роботи серед сільського населення;

- забезпечити залучення якомога більшої кількості неповносправних до заходів з фізичної реабілітації та спортивних занять через розвиток мережі центрів спорту інвалідів та відповідних спортивних клубів;

- систематично організовувати одноденні широкомасштабні акції з одночасним проведенням у всіх регіонах держави, населених пунктах масових спортивних заходів з певних видів рухової активності;

- активізувати інтеграцію спорту для всіх, валеологічної освіти населення, пропаганди та реклами відповідних цінностей з метою формування та розвитку індивідуальної культури здоров'я, здорового способу життя, оздоровчої рухової активності;

- спонукати всеукраїнські спортивні федерації до популяризації спорту для всіх;

- створити систему відбору, підготовки та стимулювання волонтерів для надання послуг у спортивних клубах та допомоги в організації й проведенні спортивних заходів у якості технічного та обслуговуючого персоналу, суддівського апарату тощо.

У доктрині також розглядаються питання оптимізації управління розвитком ФКіС, удосконалення економічних засад функціонування галузі, перспективи кадрового і матеріально-технічного забезпечення, пріоритети розвитку науки, стратегія вдосконалення спортивної медицини, реабілітації, перспективи інформатизації сфери ФКіС та інші питання.

Реалізація визначеної стратегії, як зазначено у проекті Доктрини, буде здійснюватися до 2016 року шляхом розробки та затвердження державних цільових програм та комплексних заходів.

Для того, щоби Доктрина в подальшому відбулася, їй потрібно відповідне законодавче забезпечення. Нині вона повинна бути для фахівців сфери ФКіС стимулом реалізації у своїй діяльності творчого та інноваційного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. – К., 1998. – 44 с.
2. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту: Проект // Спортивна газета. – 2003. – 4 груд.
3. Теория и методика физического воспитания. Т. 1. Общие основы теории и методики физического воспитания / Под ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 424 с.
4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. – Ч.1. – Т.: Богдан, 2001. – 272 с.

Додаткова.

5. Пономарев Н.И. Возникновение и первоначальное развитие физического воспитания. – М.: Физкультура и спорт, 1970. – 284 с.